

۱۸
۵۰ طرود
۵۱
۵۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۱۹۲۲

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران

دانشکده بهداشت

پایان نامه جهت اخذ درجه MPH

موضوع :

بررسی نحوه رفت و آمد به مدرسه و ایمنی حمل و نقل دانش آموزان

پایه چهارم و پنجم ابتدایی شهرستان شهریار در سال تحصیلی ۸۷-۸۶

استاد راهنما :

دکتر سید عباس متولیان

اساتید مشاور:

دکتر احمد جنیدی جعفری ۱۳۸۸/۹/۳۰

دکتر مهناز صلیحی

نگارش :

دکتر منیره مجدی

ورودی ۱۳۸۵

۱۱۱۹۶۶

کتابخانه اطلاعیه مرکز سلامت
تسهیل درک

تقدیم به:

همسر مهربان و عزیزم که همواره مشوق و پشتیبان من در زندگی است.

تقدیم به:

سرمایه های زندگی، سینا و پارسا که با وجود شان زندگی را برایم
معنا می بخشند.

تقدیم به:

پدرم بزرگواری که آرامش وجودم، با یاد و خاطره او، تحمل جای خالیش را
برایم ممکن می سازد.

تقدیم به:

مادرم که سال ها مشکلات زندگی را به تنهایی بر دوش کشید و به راستی که
اسوه مهربانی، صبر، گذشت و ایمان است.

با سپاس از:

جناب آقای دکتر سید عباس متولیان ، استاد راهنمای پایان نامه که با صبر و شکیبایی و انبوه علم و دانش خویش مرا راهنمایی کردند.

جناب آقای دکتر احمد جنیدی جعفری، استاد مشاور پایان نامه که با سعه صدر راهنمای من بودند.

سرکار خانم دکتر مهناز صلحی استاد مشاور پایان نامه که با تواضع و فرو تنی و گشاده رویی یاریگر من بودند.

جناب آقای دکتر محمد حسین تقدیسی ، ریاست محترم دانشکده بهداشت سرپرست و کارشناسان محترم واحد بهداشت مدارس شهرستان شهریار و کلیه پرسنل محترم شبکه بهداشت و درمان این شهرستان که در اجرای پژوهش یاریم کردند.

مسئولین محترم آموزش و پرورش شهرستان شهریار که در اجرای این پژوهش همکاری مطلوب داشتند.

چکیده:

زمینه و هدف: یکی از مهمترین خصوصیات زندگی ماشینی کاهش فعالیت فیزیکی و افزایش بیماریهای قلبی-عروقی و چاقی بخصوص در کودکان می باشد. رفت و آمد فعال به مدرسه ضمن افزایش فعالیت فیزیکی و بهبود سبک زندگی، باعث پیشگیری از بیماریهای غیرواگیر و تعادل وزن کودکان می شود. از طرفی حوادث ترافیکی بعنوان یک مشکل بزرگ سلامتی در جهان مطرح می باشد و توجه به ایمنی حمل و نقل دانش آموزان از اهمیت ویژه ای برخوردار است. در کشور ما اطلاعات آماری دقیقی از نحوه رفت و آمد دانش آموزان و ایمنی سرویسهای حمل و نقل مدارس وجود ندارد. لذا این بررسی با هدف تعیین نحوه رفت و آمد دانش آموزان به مدرسه و ایمنی سرویسهای حمل و نقل دانش آموزان در مدارس ابتدایی شهرستان شهریار در سال تحصیلی ۸۶-۸۷ انجام شد.

مواد و روشها: این پژوهش یک مطالعه مقطعی توصیفی و تحلیلی است که در سال تحصیلی ۱۳۸۷-۱۳۸۶ در شهرستان شهریار به اجرا درآمد. روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای و مطالعه بر روی ۶۹۵ دانش آموز پایه چهارم و پنجم و ۹۹ راننده سرویس مدارس انجام شد.

یافته ها: تعداد ۶۹۵ دانش آموز پایه چهارم و پنجم از ۱۷ مدرسه دولتی و غیر انتفاعی شامل ۳۲۷ نفر (۴۷/۱ درصد) دختر و ۳۶۸ نفر (۵۲/۹ درصد) پسر وارد مطالعه شدند. رفت و آمد فعال به مدرسه (پایه و یا با دوچرخه) ۶۹/۵ درصد و رفت و آمد غیر فعال ۳۰/۵ درصد بود. رفت و آمد فعال به مدرسه، در دختران ۶۵/۱٪ و در پسران ۷۲/۸٪ بود که از نظر آماری این اختلاف معنی دار است ($OR = 1/43 (1/04 - 1/98)$). رفت و آمد فعال در مدارس دولتی ۷۵/۸ درصد و در مدارس غیر انتفاعی ۲۸/۹ درصد بدست آمد که از نظر آماری اختلاف معنی داری دارد ($12/41 - 4/78$) ($OR = 7/70$) نحوه رفت و آمد در دانش آموزان فاقد خواهر و برادر، در مقایسه با دانش آموزانی که تعداد خواهر و برادر سه و یا بیشتر داشتند، رابطه معنی داری داشت. و نحوه رفت و آمد دانش آموزانی که در فاصله ۱۷۵۰ متری و یا بیشتر از مدرسه زندگی می کردند در مقایسه با دانش آموزانی که در فاصله ۵۰۰ متری و کمتر زندگی می کردند، اختلاف معنی داری داشت ($OR = 5/88 (3/45 - 10/08)$) نحوه رفت و آمد با پایه تحصیلی، سن دانش آموز، گروه شغلی مادر، رتبه تولد، گروه سنی پدر و مادر، رابطه معنی داری نداشت.

از نظر ایمنی سرویسها ۱۰/۱ درصد از صندلی های رانندگان و ۲۲/۲ درصد از صندلیهای سرنشین جلو فاقد کمر بند ایمنی سالم بودند و ۳۴/۳ درصد رانندگان و ۷۶/۸ درصد سرنشینهای صندلی جلو از کمر بند ایمنی استفاده نمی کردند.

۱۷/۲ درصد از سرویسها فاقد معاینه فنی خودرو و ۳۴/۳ درصد از سرویسها معاینه فنی شان مربوط به سالهای قبل بود. ۲۰/۲ درصد از سرویسها فاقد بیمه سرنشین بودند. ۳ درصد از سرویسها جزء خودروهای فرسوده بودند. ۶۲/۶ درصد از

سرویسها در این بررسی در صندلی جلو بیش از یک سرنشین سوار می کردند. هیچکدام از اتوبوسها و مینی بوسها در این بررسی دارای مهماندار نبودند. ۵۹/۶ درصد از رانندگان در این بررسی همزمان سرویس دهی مدارس دیگر را نیز بعهدہ داشتند. ۹۱/۹ درصد از رانندگان در صورت مرخصی، خودشان رانندہ دیگری را به جایگزینی خود تعیین می کردند.

نتیجہ گیری: نتایج به دست آمده از این مطالعه نشان داد کہ رفت و آمد فعال دانش آموزان مورد بررسی ۶۹/۵ درصد بود و از آنجایی کہ آمار دقیقی از نحوه رفت و آمد دانش آموزان در سالهای پیش و همچنین شهرهای دیگر را نداریم، لذا روند رفت و آمد فعال بہ مدرسه مشخص نبوده و امکان مقایسه با شهرهای دیگر کشورمان را نداریم. در بررسی وضعیت ایمنی سرویسهای رفت و آمد مشخص شد کہ سرویسهای مورد بررسی در این مطالعه از ایمنی لازم برخوردار نبوده و بر اساس شیوہ نامہ اجرایی سرویسهای مدارس بکار گرفته نشده اند، با توجه بہ آمار بالای حوادث ترافیکی در کشور و نتایج این مطالعه لزوم برنامه ریزی جهت اجرا و کنترل شیوہ نامہ اجرایی مدارس در خصوص سرویسهای حمل و نقل مدارس ضروری بہ نظر میرسد.

کلید واژه: رفت و آمد دانش آموزان ، رفت و آمد فعال بہ مدرسه ، فعالیت فیزیکی ، ایمنی سرویس مدارس،

سرویس حمل و نقل دانش آموزان

فهرست مطالب

فصل اول: مقدمه پژوهش

۱-۱ مقدمه و بیان مسئله

۲-۱ اهداف پژوهش

۱-۲-۱ هدف کلی

۲-۲-۱ اهداف ویژه

۳-۱ سوالات پژوهش

۴-۱ فرضیه پژوهش

۵-۱ تعریف واژه ها و مفاهیم

۱-۵-۱ نحوه رفت و آمد دانش آموزان

۲-۵-۱ رفت و آمد فعال به مدرسه

۳-۵-۱ فعالیت فیزیکی

۴-۵-۱ ایمنی حمل و نقل

۵-۵-۱ سرویس های حمل و نقل دانش آموزان

فصل دوم:

۱-۲ کلیات:

۱-۱-۲ آشنایی با شهرستان شهریار

۲-۱-۲ معرفی شهرستان

۳-۱-۲ آموزش و پرورش شهرستان شهریار و جمعیت دانش آموزی

۲-۲ مروری بر مطالعات

۱-۲-۲ اهمیت فعالیت فیزیکی در پیشگیری از بیماری های غیر واگیر

۲-۲-۲ نقش نحوه رفت و آمد به مدرسه در فعالیت فیزیکی دانش آموزان

۳-۲-۲ نحوه رفت و آمد به مدرسه در دانش آموزان کشور های مختلف

۴-۲-۲ عوامل موثر بر نحوه رفت و آمد دانش آموزان به مدرسه

۵-۲-۲ ایمنی سرویس های مدرسه و حوادث ترافیکی در حین رفت و آمد به مدرسه

۶-۲-۲ روایی و پایایی مطالعات مربوط به رفت و آمد دانش آموزان

فصل سوم : مراحل انجام پژوهش

۱-۳ مقدمه

۲-۳ جامعه پژوهش

۳-۳ نمونه پژوهش

۴-۳ حجم نمونه

۵-۳ روش نمونه گیری

۶-۳ نوع پژوهش

۷-۳ متغیر های پژوهش

۸-۳ نحوه انجام پژوهش

۹-۳ زمان انجام پژوهش

۱۰-۳ مراحل انجام پژوهش

۱۱-۳ روش و ابزار گرد آوری اطلاعات

۱۲-۳ تعیین اعتبار و اعتماد علمی ابزار گردآوری

۱۳-۳ روش تجزیه و تحلیل داده ها

۱۴-۳ مشکلات اجرایی

۱۵-۳ ملاحظات اخلاقی پژوهش

فصل چهارم: یافته های پژوهش

۱-۴ یافته ها

۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد به مدرسه با ویژگی های دانش آموزان

۱-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و جنس دانش آموزان

۲-۲-۴ نحوه رفت و آمد و پایه تحصیلی دانش آموز

۳-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و سن دانش آموز

۴-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و نوع مدرسه

۵-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و گروه شغلی پدر

۶-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و گروه شغلی مادر

۷-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و تعداد خواهر و برادر

۸-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و رتبه ی تولد

۹-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و گروه سنی پدر

۱۰-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و گروه سنی مادر

۱۱-۲-۴ ارتباط نحوه رفت و آمد و فاصله منزل دانش آموز از مدرسه

۱۲-۲-۴ ارتباط استفاده از سرویس های حمل و نقل مدارس با ویژگی های دانش آموزان

۳-۴ جداول مرتبط با ایمنی سرویس های رفت و آمد

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری و پیشنهادات

۱-۵ بحث و نتیجه گیری و مقایسه با مطالعات دیگر

۱-۵ پیشنهادات

فهرست منابع

ضمائم:

پرسش نامه دانش آموزان

پرسش نامه رانندگان

چک لیست ایمنی سرویس های مدارس

شیوه نامه اجرایی سرویس های حمل و نقل

جدول جمع بندی اطلاعات مربوط به ایمنی سرویس ها

چکیده انگلیسی

فهرست جداول

- جدول شماره ۱ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب جنس
- جدول شماره ۲ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب پایه تحصیلی
- جدول شماره ۳ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب سن
- جدول شماره ۴ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نوع مدرسه
- جدول شماره ۵ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نحوه رفت و آمد
- جدول شماره ۶ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نحوه رفت و آمد و جنس
- جدول شماره ۷ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نوع مدرسه و پایه تحصیلی
- جدول شماره ۸ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نحوه رفت و آمد و پایه تحصیلی
- جدول شماره ۹ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نحوه رفت و آمد و سن
- جدول شماره ۱۰ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نحوه رفت و آمد و نوع مدرسه
- جدول شماره ۱۱ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نحوه رفت و آمد و گروه شغلی پدر
- جدول شماره ۱۲ - توزیع فراوانی نحوه رفت و آمد برحسب نوع گروه شغلی مادر
- جدول شماره ۱۳ - توزیع فراوانی نحوه رفت و آمد دانش آموز به مدرسه برحسب تعداد خواهر و برادر
- جدول شماره ۱۴ - توزیع فراوانی نحوه رفت و آمد دانش آموز به مدرسه برحسب رتبه فرزند
- جدول شماره ۱۵ - توزیع فراوانی نحوه رفت و آمد دانش آموز به مدرسه برحسب تعداد افراد خانواده
- جدول شماره ۱۶ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نحوه رفت و آمد و گروه سنی پدر
- جدول شماره ۱۷ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نحوه رفت و آمد و گروه سنی مادر
- جدول شماره ۱۸ - توزیع فراوانی دانش آموزان مورد بررسی برحسب نحوه رفت و آمد و فاصله منزل تا مدرسه
- جدول شماره ۱۹ - بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و جنس دانش آموز
- جدول شماره ۲۰ - بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و پایه تحصیلی دانش آموز
- جدول شماره ۲۱ - بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و سن دانش آموز
- جدول شماره ۲۲ - بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و نوع مدرسه
- جدول شماره ۲۳ - بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و گروه شغلی پدر

جدول شماره ۲۴- بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و گروه شغلی مادر
جدول شماره ۲۵- بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و تعداد خواهر و برادر
جدول شماره ۲۶- بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و رتبه فرزندگی
جدول شماره ۲۷- بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و گروه سنی پدر
جدول شماره ۲۸- بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و گروه سنی مادر
جدول شماره ۲۹- بررسی رابطه بین نحوه رفت و آمد و فاصله منزل دانش آموز از مدرسه
جدول شماره ۳۰- تحلیل ارتباط ویژگی های دانش آموزان با نحوه رفت و آمد به مدرسه (با استفاده از رگرسیون لجستیک)

جدول شماره ۳۱- توزیع فراوانی سرویس های مدارس برحسب حمل تعداد دانش آموز
جدول شماره ۳۲- توزیع فراوانی سرویسهای مورد بررسی برحسب مسئولیت همزمان راننده سرویس در مدارس
دیگر

جدول شماره ۳۳- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب فرد تعیین کننده جایگزین برای راننده سرویس غایب

جدول شماره ۳۴- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب کنترل حضور و غیاب روزانه

جدول شماره ۳۵- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب آرم سرویس مدرسه

جدول شماره ۳۶- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب معاینه فنی خودرو

جدول شماره ۳۷- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب بیمه سرنشین

جدول شماره ۳۸- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب وضعیت تاهل راننده

جدول شماره ۳۹- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب گروه سنی راننده

جدول شماره ۴۰- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب گروه سال ساخت وسیله نقلیه

جدول شماره ۴۱- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع وسیله و سال ساخت وسیله نقلیه

جدول شماره ۴۲- توزیع فراوانی سرویس های حمل و نقل برحسب نوع وسیله و آرم سرویس مدرسه

جدول شماره ۴۳- توزیع فراوانی سرویس های حمل و نقل برحسب نوع وسیله و کمر بند ایمنی صندلی راننده

جدول شماره ۴۴- توزیع فراوانی سرویس های حمل و نقل برحسب نوع وسیله و استفاده راننده از کمر بند ایمنی

جدول شماره ۴۵- توزیع فراوانی سرویسهای حمل و نقل برحسب نوع وسیله و کمر بند ایمنی صندلی سرنشین

جلو

جدول شماره ۴۶- توزیع فراوانی سرویس های حمل و نقل برحسب نوع وسیله و استفاده سرنشین صندلی جلو از کمر بند ایمنی

جدول شماره ۴۷- توزیع فراوانی سرویس های حمل و نقل برحسب نوع وسیله و تعداد سرنشین صندلی جلو

جدول شماره ۴۸- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع ماشین و مهماندار

جدول شماره ۴۹- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع ماشین و کپسول آتش نشانی

جدول شماره ۵۰- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع ماشین و جعبه کمکهای اولیه

جدول شماره ۵۱- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع مدرسه و فرد تعیین کننده سرویس جایگزین راننده غایب

جدول شماره ۵۲- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع مدرسه و معاینه فنی خودرو

جدول شماره ۵۳- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع مدرسه و آرم سرویس مدرسه

جدول شماره ۵۴- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع مدرسه و کمر بند ایمنی صندلی راننده

جدول شماره ۵۵- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع مدرسه و استفاده راننده از کمر بند ایمنی

جدول شماره ۵۶- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع مدرسه و استفاده سرنشین صندلی جلو از کمر بند ایمنی

جدول شماره ۵۷- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع مدرسه و استفاده سرنشین صندلی جلو از کمر بند ایمنی

جدول شماره ۵۸- توزیع فراوانی سرویس های مورد بررسی برحسب نوع مدرسه و تعداد سرنشین صندلی جلو

جدول شماره ۵۹- بررسی ارتباط نوع مدرسه و تعداد دانش آموز در سرویس های مدارس

جدول شماره ۶۰- بررسی ارتباط نوع مدرسه و مسئولیت همزمان راننده سرویسها در مدارس دیگر

جدول شماره ۶۱- بررسی ارتباط نوع مدرسه و کنترل و ثبت ورود سرویس ها به مدرسه

جدول شماره ۶۲- بررسی ارتباط نوع مدرسه و بیمه سرنشین سرویس ها

جدول شماره ۶۳- بررسی ارتباط نوع مدرسه و وضعیت تاهل راننده سرویس ها

فصل اول

مقدمه و بیان مسئله:

یکی از محورهای اصلی پیشرفت و توسعه در هر جامعه، نیروی انسانی توانمند و تندرست آن جامعه می باشد. دانش آموزان قشر عظیم کشورمان هستند که سازندگی آینده کشور در دستان توانا و سالم آنان خواهد بود. حفظ و ارتقای سلامتی این قشر عظیم به دلیل آسیب پذیر بودن آنان از نظر جسمانی، روانی و اجتماعی از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

پیشرفت های روز افزون در زمینه علم و فن آوری، زندگی انسان ها را بیش از پیش به سمت ماشینی شدن هدایت کرده و فقر حرکتی که از مهم ترین پیامدهای آن می باشد، علاوه بر تهدید سلامتی افراد جامعه و ایجاد چاقی و افزایش وزن در آنان، کشور را در معرض خطر اپیدمی بیماری های غیر واگیر مانند بیماری های قلبی - عروقی، دیابت، پوکی استخوان، اختلالات روان شناختی حتی برخی بدخیمی ها قرار می دهد.

آمار و اطلاعات موجود حاکی از کاهش فعالیت فیزیکی و افزایش اضافه وزن و چاقی در کودکان و نوجوانان در سراسر دنیا می باشد. (۱) مطالعات اخیر در ایران نیز حاکی از این موضوع می باشد. براساس مطالعات انجام شده در کشور اضافه وزن (over weight) ۱۳/۳ تا ۲۴/۸ درصد و چاقی (obesity) ۷/۷ تا ۸ در صد گزارش شده است (۲ و ۳). به دلیل ویژگی خاص سنی کودکان و نوجوانان حذف بسیاری از عوامل موثر در افزایش وزن از قبیل بازی های رایانه ای و خوراکی های متنوع و جذاب فاقد ارزش غذایی، کار ساده ای نیست. لذا ترغیب کودکان به ورزش و فعالیت های فیزیکی مفرح را بایستی در برنامه ریزی های آموزش بهداشت مد نظر قرار گیرد.

فعالیت فیزیکی از قبیل پیاده روی، دوچرخه سواری و بازی های مختلف در کودکان اگر به طور منظم در روز انجام شود، ضمن بهبود و حفظ سلامت در فرد، اثرات اقتصادی و اجتماعی مفیدی نیز داشته و سبب کاهش هزینه های مراقبت های بهداشتی، کاهش غیبت از مدارس و محل کار، و هم چنین افزایش تولید نیز می شود، و برای سلامتی روانی و ایجاد شادابی و احساس خوب در فرد نیز نقش مهمی دارد. تشویق دانش آموزان و خانواده های آنان برای انتخاب شیوه رفت و آمد فعال به مدرسه (پیاده و یا با استفاده از دوچرخه) فرصت مناسبی برای کودکان و نوجوانان در جهت داشتن فعالیت فیزیکی روزانه و پیشگیری از چاقی و بیماری های قلبی و عروقی می باشد.

از طرفی یکی از مواردی که سلامتی کودکان و نوجوانان را تهدید می کند حوادث می باشد. حوادث به عنوان یکی از مهم ترین علت معلولیت و مرگ و میر در جهان می تواند سبب اختلالات جسمی و روانی شود، و یا احیاناً در موارد شدید منجر به مرگ گردد، و از آنجایی که حوادث، همانند بسیاری از بیماری ها قابل پیشگیری است، لذا توجه به نحوه رفت و آمد دانش آموزان و حوادث احتمالی که برای آنان در این تردد وجود دارد و ایمن سازی مسیر های رفت و آمد دانش آموزان و سرویس های حمل و نقل مدارس تا حدود زیادی از بروز حادثه و پیامد های آن جلوگیری می

کند و علاوه بر کاهش آسیب های جسمانی و روانی، از افت تحصیلی به علت غیبت های طولانی هم جلوگیری می کند.

در کشور ما، بهداشت و ایمنی محیط داخل مدرسه مورد توجه مسئولین بهداشتی بوده و با اجرای برنامه ارتقای سطح سلامت محیط مدارس با استقرار و نگهداری سیستم مدیریت سلامت در مدارس کشور توجه خاصی به ایمنی و بهداشت مدارس شده است اما اطلاعاتی و آمار دقیقی از نحوه رفت و آمد دانش آموزان، درصد رفت و آمد فعال به مدرسه و وضعیت سرویس های حمل و نقل دانش آموزان در کشورمان وجود ندارد.

در سال ۱۳۸۵ مدیران ارشد دو وزارت خانه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و آموزش و پرورش کشور با امضای تفاهم نامه ای متعهد شدند تا در راستای استقرار و نگهداری سیستم مدیریت سلامت در مدارس کشور با تشکیل کمیته راهبری ستاد به منظور نهادینه کردن نظام مدیریت سلامت در مدارس از طریق کشف و شناسایی، ارزشیابی و انجام اقدامات کنترلی سیستماتیک عوامل زیان آور سلامتی، ایمنی و کشف و کنترل جنبه و پیامد های زیانبار زیست محیطی تلاش کرده و به عنوان نتایج نهایی با اعطای رتبه با نماد ستاره به مدارس به این مهم دست یابند و چک لیست هایی برای ارزیابی مدارس تهیه شده که در آن توجه کامل به وضعیت ایمنی و بهداشت محیط داخل مدرسه از جمله وضعیت کلاس ها، سرویس های بهداشتی، آبخوری ها، بوفه، آزمایشگاه و ... شده است اما به مسایل ایمنی نحوه رفت و آمد دانش آموزان، وضعیت سرویس های ایاب و ذهاب مدارس و خطراتی احتمالی که در مسیر رفت و آمد دانش آموزان امکان وقوع دارد توجهی نشده است.

از آنجایی که برای انجام هر اقدام بهداشتی و برنامه ریزی نیازمند بررسی وضعیت موجود و شناخت مشکلات می باشیم، لذا این طرح تحقیقاتی با هدف تعیین نحوه رفت و آمد دانش آموزان به مدرسه و بررسی وضعیت ایمنی سرویس های حمل و نقل دانش آموزان ابتدایی شهرستان شهریار در سال تحصیلی ۸۶-۸۷ و ارائه چک لیست ایمنی در برنامه HSE کشوری به اجرا در آمد.

۱-۲- اهداف پژوهش

۱-۲-۱- هدف کلی:

تعیین نحوه رفت و آمد دانش آموزان پایه چهارم و پنجم ابتدایی شهرستان شهریار به مدرسه در سال تحصیلی ۸۶-۸۷
تعیین ایمنی سرویس حمل و نقل دانش آموزان مدارس ابتدایی شهرستان شهریار در سال تحصیلی ۸۶-۸۷ و ارائه چک لیست ایمنی سرویس ها در برنامه HSE کشوری

۱-۲-۲- اهداف ویژه:

- تعیین نحوه رفت و آمد به مدرسه در دانش آموزان ابتدایی پایه چهارم و پنجم شهرستان شهریار
- تعیین نحوه رفت و آمد به مدرسه دانش آموزان مورد مطالعه بر حسب جنس
- تعیین نحوه رفت و آمد به مدرسه دانش آموزان مورد مطالعه بر حسب نوع مدرسه (دولتی / غیر انتفاعی)
- تعیین نحوه رفت و آمد به مدرسه دانش آموزان مورد مطالعه بر حسب فاصله منزل تا مدرسه
- تعیین ارتباط رفت و آمد فعال به مدرسه با جنس در دانش آموزان مورد مطالعه
- تعیین ارتباط رفت و آمد فعال به مدرسه با سن دانش آموزان مورد مطالعه
- تعیین ارتباط رفت و آمد فعال به مدرسه با نوع مدرسه (غیرانتفاعی / دولتی) در دانش آموزان مورد مطالعه
- تعیین ارتباط رفت و آمد فعال به مدرسه با فاصله منزل تا مدرسه در دانش آموزان مورد مطالعه
- تعیین ارتباط رفت و آمد فعال به مدرسه با گروه شغلی پدر در دانش آموزان مورد مطالعه
- تعیین ارتباط رفت و آمد فعال به مدرسه با گروه شغلی مادر در دانش آموزان مورد مطالعه
- تعیین ارتباط رفت و آمد فعال به مدرسه با رتبه ی تولد دانش آموزان مورد مطالعه
- تعیین ارتباط رفت و آمد فعال به مدرسه با تعداد فرزندان در دانش آموزان مورد مطالعه
- تعیین وضعیت ایمنی حمل و نقل در رفت و آمد به مدرسه در سرویس های مورد مطالعه برحسب نوع وسیله نقلیه
- تعیین وضعیت ایمنی حمل و نقل در رفت و آمد به مدرسه در سرویس های مورد مطالعه برحسب نوع مدرسه

۱-۳- سوالات پژوهش:

- چند درصد از دانش آموزان ابتدایی پایه چهارم و پنجم شهرستان شهریار از انواع روش های رفت و آمد به مدرسه (سرویس مدرسه، وسیله نقلیه شخصی، وسیله نقلیه عمومی، دوچرخه، موتورسیکلت، پیاده) استفاده می کنند؟
- نحوه رفت و آمد به مدرسه دانش آموزان مورد مطالعه بر حسب جنس چگونه است؟
- نحوه رفت و آمد به مدرسه دانش آموزان مورد مطالعه بر حسب نوع مدرسه (دولتی / غیر انتفاعی) چگونه است؟
- نحوه رفت و آمد به مدرسه دانش آموزان مورد مطالعه بر حسب فاصله منزل تا مدرسه چگونه است؟
- وضعیت ایمنی حمل و نقل در رفت و آمد به مدرسه در سرویس های مورد مطالعه برحسب نوع وسیله نقلیه چگونه است؟
- وضعیت ایمنی حمل و نقل در رفت و آمد به مدرسه در سرویس های مورد مطالعه برحسب نوع مدرسه چگونه است؟

۱-۴- فرضیه پژوهش:

- رفت و آمد فعال در دانش آموزان پسر نسبت به دختر بیشتر است.
- رفت و آمد فعال در دانش آموزان پایه پنجم نسبت به چهارم کمتر است.
- رفت و آمد فعال در دانش آموزان مدارس دولتی از غیر انتفاعی بیشتر است.
- رفت و آمد فعال در دانش آموزان با فاصله منزل از مدرسه ارتباط دارد.
- رفت و آمد فعال در دانش آموزان با شغل پدر ارتباط دارد.
- رفت و آمد غیرفعال در دانش آموزانی که مادر شاغل دارند بیشتر است.
- رفت و آمد فعال در دانش آموزان با رتبه ی تولد ارتباط دارد.
- رفت و آمد فعال در دانش آموزان با تعداد فرزندان بیشتر در خانواده نسبت به تعداد فرزندان کمتر، بیشتر است.
- وضعیت ایمنی سرویس های مدارس، در مدارس غیر انتفاعی بهتر از مدارس دولتی می باشد.

۱-۵- تعریف واژه ها و مفاهیم

۱-۵-۱- نحوه رفت و آمد دانش آموزان

تعریف نظری و عملی :

شیوه ای است که دانش آموزان برای پیمودن مسافت منزل تا مدرسه و مسیر برعکس انتخاب می کنند. در این پژوهش انواع رفت و آمد به مدرسه به صورت زیر تقسیم بندی شده است: رفت و آمد پیاده، توسط وسیله نقلیه شخصی، توسط وسیله نقلیه عمومی، توسط سرویس های حمل و نقل مدارس، با دوچرخه، با موتورسیکلت

۱-۵-۲- رفت و آمد فعال به مدرسه

تعریف نظری و عملی :

شیوه ای از رفت و آمد به مدرسه که با فعالیت فیزیکی همراه باشد در این بررسی منظور از رفت و آمد فعال رفت و آمد پیاده و یا با استفاده از دوچرخه می باشد.

۱-۵-۳- فعالیت فیزیکی

تعریف نظری و عملی :

هر گونه تحرک بدنی توسط عضلات اسکلتی که نیاز به مصرف انرژی دارد. در این بررسی دو نوع از شیوه های رفت و آمد همراه با فعالیت فیزیکی همراه هستند (پیاده و یا با دوچرخه)

۱-۵-۴- ایمنی حمل و نقل

تعریف نظری و عملی :

وجود شرایط معینی در وسایل نقلیه که باعث پیشگیری از بروز حادثه یا خسارت جانی در هنگام تردد شود. در این بررسی منظور داشتن شرایط ایمن برای دانش آموزان در سرویس های مدارس می باشد.

۱-۵-۵- سرویس های حمل و نقل دانش آموزان

تعریف نظری و عملی :

وسایل نقلیه موتوری که دانش آموزان را از منزل به مدرسه و بالعکس جا به جا می کنند. در این بررسی به انواع اتوبوس، مینی بوس، ون و سواری تقسیم بندی شده است.

۱-۲- کلیات

۱-۱-۲ آشنایی با شهرستان شهریار

۲-۱-۲ معرفی شهرستان

شهرستان شهریار با وسعتی معادل ۱۳۲۹ کیلومتر مربع و جمعیت ۱۰۵۰۴۲۲ نفر در غرب استان تهران قرار گرفته است. این شهرستان از شمال و غرب به شهرستان کرج، از شرق به شهرستان تهران و شهرستان اسلام شهر، از جنوب به شهرستان رباط کریم و از جنوب غربی به استان مرکزی (شهرستان زرنديه) محدود می گردد. شهرستان شهریار دارای سه بخش مرکزی، ملارد و قدس، و دارای ۹ شهر و ۱۰ دهستان می باشد. www.iums.ac.ir [accessed by 15.9.2009]

۳-۱-۲ آموزش و پرورش شهرستان شهریار و جمعیت دانش آموزی

هر یک از سه بخش شهرستان شهریار دارای اداره آموزش و پرورش جداگانه ای شامل آموزش و پرورش شهریار، ملارد و قدس می باشد که در این مطالعه دانش آموزان مدارس تحت آموزش و پرورش شهریار انتخاب و وارد مطالعه شدند. اطلاعات آماری و جمعیت دانش آموزان تحت پوشش اداره آموزش و پرورش شهریار در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۱۳۸۷ در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول اطلاعات مدارس شهر شهریار

موضوع	تعداد	جمعیت
کل مدارس ابتدایی شهریار	۹۹	۲۶۹۱۲
مدارس دولتی	۷۶	۲۴۷۰۸
دولتی دخترانه	۳۹	۱۲۱۱۷
دولتی پسرانه	۳۷	۱۲۵۹۱
مدارس غیر انتفاعی	۲۳	۲۲۰۴
غیر انتفاعی دخترانه	۱۰	۹۲۹
غیر انتفاعی پسرانه	۱۳	۱۲۷۵
کلاس های پایه چهارم	۹۳ (۱۵ غیر انتفاعی و ۷۸ دولتی)	۲۸۵۷ (۲۲۰ غیر انتفاعی و ۲۶۳۷ دولتی)
کلاس های پایه پنجم	۹۲ (۱۵ غیر انتفاعی و ۷۷ دولتی)	۲۷۲۴ (۲۲۳ غیر انتفاعی و ۲۵۰۱ دولتی)